

Informace č. 9/2013

K přiznávání a vyplácení příspěvku na péči podle zákona č. 108/2006Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“), v případě, že oprávněnou osobou je dítě umístěné v dětském domově

Datum platnosti:	10. 6. 2013
Datum účinnosti:	10. 6. 2013
Určeno pro:	Úřad práce ČR Odbor odvolání a správních činností nepojistných dávek MPSV
Vypracoval:	Odbor 23
Počet stran:	4
Č. j.:	2013/31386 – 23

Tato informace je zaměřena na problematiku přiznávání a vyplácení příspěvku na péči (dále jen „PnP“) v případech, kdy oprávněnou osobou je dítě umístěné v dětském domově, a vznikla na základě podnětu Generálního ředitelství Úřadu práce ČR, které sumarizovalo dotazy, shromážděné od správních orgánů I. stupně.

PnP se podle ust. § 7 odst. 1 zákona o sociálních službách poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby. Nárok na příspěvek má osoba uvedená v ust. § 4 odst. 1 zákona o sociálních službách, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládnutí základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle ust. § 8 výše citovaného zákona, pokud jí tuto pomoc poskytuje osoba blízká nebo asistent sociální péče uvedený v ust. § 83 zákona o sociálních službách nebo poskytovatel sociálních služeb, který je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb podle ust. § 85 odst. 1 téhož zákona nebo **dětský domov**, anebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu. Z důvodu odlišného výkladu k problematice poskytování PnP dětem, které jsou umístěny v dětských domovech, je vypracována tato informace.

Dětský domov ve vztahu k PnP

Nárok na přiznání PnP má dítě, kterému poskytuje péči **dětský domov definovaný v ust. § 12 (dále jen „dětský domov“)** zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy“).

Nárok na PnP má taktéž dítě, které je umístěno v dětském domově a sociální služby mu jsou poskytovány externím poskytovatelem sociálních služeb (např. asistentem sociální péče).

PnP nenáleží dítěti, kterému je péče poskytována v **dětském domově se školou**, definovaném v ust. § 13 zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy. Jedná se o odlišný typ zařízení, ve kterém jsou umísťovány děti se závažnou poruchou chování, nebo které pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči, zpravidla od 6 do 15 let věku, a to na základě soudem nařízené ústavní výchovy, uložené ochranné výchovy nebo předběžného opatření.

V případech, kdy si však dětský domov se školou požádá o registraci poskytovatele sociálních služeb a tato registrace mu bude dle ust. § 85 zákona o sociálních službách udělena, bude mít tento dětský domov statut poskytovatele sociálních služeb dle ust. § 7 odst. 2 zákona o sociálních službách, a dítěti, umístěnému v takovém zařízení, vznikne nárok na PnP, bude-li mu poskytovat sociální služby přímo dětský domov se školou. Dětský domov se školou však v rámci registrované sociální služby nemůže zajišťovat ty činnosti, které je povinen dítěti zajistit na základě zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.

V případech, kdy je dítě umístěné v dětském domově a přes týden navštěvuje speciální školu s internátem (kdy plní podmínku nezaopatřenosti), nárok na PnP, po splnění všech podmínek pro přiznání této dávky dle zákona o sociálních službách, taktéž vzniká.

V řízení o nároku na PnP si Úřad práce (dále jen „ÚP“) vždy ověří, zda má konkrétní dětský domov statut dětského domova dle ust. § 12 zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy. Dále si ÚP též vždy ověří, zda má konkrétní dětský domov se školou, definovaný ust. § 13 téhož zákona, statut poskytovatele sociálních služeb v souladu se zákonem o sociálních službách.

Zastupování dítěte umístěného v dětském domově při nároku na PnP

V řízení o nároku na PnP dítě zastupují jeho zákonní zástupci. Zákonným zástupcem nezletilého je zpravidla jeho rodič, je-li dítě osvojeno, jeho osvojitel. V případech, kdy je na základě rozhodnutí soudu dítě svěřeno do péče jiné osoby než rodiče, zastupuje ho v řízení tato osoba. Rodiče mohou dát dětskému domovu, kde je umístěno jejich dítě, plnou moc pro zastupování v řízení o nároku na PnP. Pokud dojde k situaci, kdy rodiče neplní povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti nebo nevykonávají odpovídající práva, ÚP se v těchto případech obrátí na OSPOD a požádá ho o součinnost v dané věci.

V souladu s ust. § 23 odst. 1 písm. l) zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ve znění zákona č. 333/2012 Sb., je ředitel dětského domova oprávněn zastoupit dítě v běžných záležitostech a pokud jeho zákonní zástupci neplní své povinnosti nebo nejeví o dítě skutečný zájem, je oprávněn zastoupit dítě i ve věcech zásadní důležitosti, vyžaduje-li to zájem dítěte. Z tohoto ustanovení vyplývá, že pokud je v zájmu dítěte třeba podat žádost o přiznání PnP a pokud jsou rodiče dítěte nečinní, nedostupní nebo z jiného důvodu zanedbávají své povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, má ředitel dětského domova přímo ze zákona oprávnění zastoupit dítě v běžných i zásadních věcech, aniž by za tím účelem musel být soudem ustanoven jako opatrovník dítěte. V krajních případech je možné využít pomoci soudu, který je dle zákona o rodině oprávněn ustanovit dítěti opatrovníka, pokud by byly jeho zájmy ohroženy. Tímto opatrovníkem se může stát i OSPOD nebo dětský domov, kde je dítě umístěno.

Nárok na zvýšení PnP podle ust. § 12 zákona o sociálních službách u dětí umístěných v dětských domovech

Zvýšení PnP podle ust. § 12 zákona o sociálních službách nenáleží dítěti, které je v plném přímém zaopatření zařízení pro děti a mládež, pokud toto zařízení poskytuje ubytování, stravu a ošacení. Tímto zařízením se rozumí domov pro osoby se zdravotním postižením ve smyslu zákona o sociálních službách a také dětský domov podle ust. § 12 zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy. Děti umístěné v dětských domovech tudíž nárok na zvýšení PnP podle ust. § 12 zákona o sociálních službách nemají. Tento nárok nemají ani děti umístěné v dětských domovech se školou podle ust. § 13 zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, i když toto zařízení má registraci poskytovatele sociálních služeb v souladu se zákonem o sociálních službách.

Využití příspěvku v dětských domovech

V souladu s ust. § 21 odst. 2 písm. d) zákona o sociálních službách je příjemce PnP povinen využívat příspěvek na zajištění potřebné pomoci osobou blízkou nebo asistentem sociální péče uvedeným v ust. § 83 nebo poskytovatelem sociálních služeb, který je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb podle ust. § 85 odst. 1, nebo dětským domovem anebo speciálním zařízením hospicového typu. Jedná se o příspěvek na péči a nikoliv o plnou saturaci nákladů péče, a to jak prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb nebo formou péče zajišťované osobami blízkými. PnP umožňuje zabezpečovat péči v přirozeném prostředí, tj. napomáhá krýt náklady pečujícímu prostředí. Z přiznaného příspěvku se tedy hradí výdaje, které jsou spojené se zajištěním potřebné pomoci, např. úhrada za poskytnutí služeb osobním asistentem, pečovatelskou službou apod. Z příspěvku nelze uhrazovat výdaje při nákupu oblečení, stravy, léků atd.

Prokazování úhrady za poskytnutou péči v dětských domovech

Příspěvek náleží osobě, o kterou má být pečováno, nikoliv osobě, která péči zajišťuje. Je potřeba, aby dětský domov striktně oddělil výdaje spojené s poskytováním pomoci pro dítě a ostatní služby, které tomuto dítěti poskytuje zařízení jako náhradu za rodinnou péči. Dětský domov je povinen PnP vynaložit na zajištění pomoci a je povinen prokázat jeho využití v souladu se zákonem o sociálních službách (vhodnou možností je vedení odděleného účtu pro příjem PnP a úhradu péče). V případě, že jsou dítěti poskytovány kromě péče v dětském domově i sociální služby (např. osobní asistence), je nezbytné mít s poskytovatelem pomoci uzavřenou smlouvu o poskytnutí sociální služby v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o sociálních službách.

Úkolem dětského domova je poskytovat dětem plné přímé zaopatření a všestranně se o ně starat. Potřebnou pomoc tedy musí poskytovat dětský domov prostřednictvím svých zaměstnanců v rámci výkonu jejich povolání. Podle školských předpisů dětské domovy poskytují umístěným dětem veškerou péči ze zákona a tato péče je hrazena ze státního (či jiného) rozpočtu, nelze ji hradit z příspěvku. Dávka se tak v těchto případech nemůže využít na úhradu odměn pro pracovníky, protože se jedná o pedagogické pracovníky, jejichž činnost je hrazena z jiných prostředků (státní či jiný rozpočet).

PhDr. Pavel Čáslava, v. r.

náměstek ministra pro sociální a rodinnou politiku